Zbornik sudske prakse

MIŠLJENJE NEZAVISNOG ODVJETNIKA
PAOLA MENGOZZIJA
od 1. veljače 2018.[1]

Predmet C-25/17

Tietosuojavaltuutettu
uz sudjelovanje
Jehovan todistajat -uskonnollinen yhdyskunta

(zahtjev za prethodnu odluku koji je uputio Korkein hallinto-oikeus (Vrhovni upravni sud, Finska))

„Zahtjev za prethodnu odluku – Zaštita pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka – Direktiva 95/46/EZ – Područje primjene – Pojam aktivnosti isključivo osobne ili domaće naravi – Podaci koje članovi vjerske zajednice prikupljaju i obrađuju u sklopu aktivnosti propovijedanja od vrata do vrata – Sloboda vjeroispovijedi – Članak 10. Povelje Europske unije o temeljnim pravima – Pojam sustava arhiviranja – Pojam nadzornika u pogledu osobnih podataka”

1. Treba li zajednica Jehovinih svjedoka poštovati odredbe prava Unije u području zaštite osobnih podataka zbog toga što se njezini članovi pri obavljanju svoje aktivnosti propovijedanja od vrata do vrata mogu naći u položaju da trebaju zabilježiti sadržaj razgovora i, osobito, vjersko opredjeljenje osoba koje su posjetili? To se pitanje u biti postavlja u ovom zahtjevu za prethodnu odluku.

I. Pravni okvir

A. Pravo Unije

2. Iz uvodne izjave 12. Direktive 95/46/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 24. listopada 1995. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom protoku takvih podataka[2] proizlazi da se „načela zaštite moraju primjenjivati na svaku obradu osobnih podataka koju provodi bilo koja osoba čije su aktivnosti uređene pravom Zajednice; […] da je potrebno isključiti obradu podataka koju provodi fizička osoba izvršavanjem aktivnosti koje su isključivo osobne ili domaće naravi, kao što je dopisivanje i vođenje evidencije adresata”.

3. U skladu s uvodnom izjavom 27. Direktive 95/46, „zaštita pojedinaca mora primjenjivati kako automatsku obradu podataka, tako i ručnu obradu; […] područje primjene ove zaštite ne smije ovisiti o tehnikama koje se koriste, jer bi to u suprotnom stvorilo ozbiljan rizik od onemogućavanja; […] u odnosu na ručnu obradu, ova Direktiva obuhvaća jedino sustave arhiviranja, a ne nestrukturiranu dokumentaciju; […] posebno, sadržaj sustava arhiviranja mora biti strukturiran u skladu s posebnim mjerilima u vezi s pojedincima omogućavajući lakši pristup osobnim podacima; […] u skladu s pojmom iz članka 2. stavka (c) ove Direktive, različita mjerila za utvrđivanje sastavnih dijelova

1 Izvorni jezik: francuski

2 SL 1995., L 281, str. 31. (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 7., str. 88.)

strukturiranog skupa osobnih podataka i različita mjerila koja uređuju pristup takvome nizu, može propisati svaka država članica; […] dokumentacija ili skup dokumentacija kao i njihove naslovne stranice koje nisu strukturirane prema posebnim mjerilima ni pod kojim okolnostima nisu u području primjene ove Direktive".

4. Članak 2. Direktive 95/46 glasi kako slijedi:

„U smislu ove Direktive:

(a) ‚osobni podaci' znači bilo koji podaci koji se odnose na utvrđenu fizičku osobu ili fizičku osobu koju se može utvrditi (‚osoba čiji se podaci obrađuju'); osoba koja se može utvrditi je osoba čiji je identitet moguće utvrditi, izravno ili neizravno, a posebno navođenjem identifikacijskog broja ili jednog ili više činitelja značajnih za njegov fizički, fiziološki, mentalni, gospodarski, kulturni ili socijalni identitet;

(b) ‚obrada osobnih podataka' (‚obrada') znači bilo koji postupak ili skup postupaka koji se provode nad osobnim podacima, bilo automatskim putem ili ne, kao što je prikupljanje, snimanje, organiziranje, pohrana, prilagođavanje ili mijenjanje, vraćanje, obavljanje uvida, uporaba, otkrivanje prijenosom i širenjem ili stavljanje na raspolaganje drugim načinom, poravnavanje ili kombiniranje, blokiranje, brisanje ili uništavanje;

(c) ‚sustav arhiviranja osobnih podataka' (‚sustav arhiviranja') znači bilo koji strukturirani skup osobnih podataka koji je dostupan prema posebnim mjerilima, bilo da su centralizirani, decentralizirani ili raspršeni na funkcionalnoj ili zemljopisnoj osnovi;

(d) ‚nadzornik' znači fizička ili pravna osoba, javno tijelo, agencija ili bilo koje drugo tijelo koje samo ili zajedno s drugima utvrđuje svrhu i načine obrade osobnih podataka; kada su svrha i načini obrade utvrđeni nacionalnim zakonodavstvom ili pravom Zajednice, nadzornik ili posebna mjerila za njegovo imenovanje mogu se utvrditi nacionalnim zakonodavstvom ili pravom Zajednice;

(e) ‚obrađivač' znači fizička ili pravna osoba, javno tijelo, agencija ili bilo koje drugo tijelo koje obrađuje osobne podatke u ime nadzornika;

[…]".

5. Članak 3. Direktive 95/46 glasi:

„1. Ova Direktiva se primjenjuje na osobne podatke koji se u cijelosti ili djelomično obrađuju automatskim putem i na obradu podataka koja nije automatska, a koja čini dio sustava arhiviranja ili će činiti dio sustava arhiviranja.

2. Ova se Direktiva ne primjenjuje na obradu osobnih podataka:

– tijekom aktivnosti koja je izvan područja primjene prava Zajednice, kao što je predviđeno u glavama V. i VI. Ugovora o Europskoj uniji i u svakom slučaju na postupke obrade koji se odnose na javnu sigurnost, obranu, nacionalnu sigurnost (uključujući gospodarsku dobrobit države kada se operacija obrade odnosi na pitanja nacionalne sigurnosti) i aktivnosti države u području kaznenog prava,

– koju provodi fizička osoba tijekom aktivnosti isključivo osobne ili domaće naravi."

6. Člankom 8. stavkom 1. Direktive 95/46 određuje se da „[d]ržave članice zabranjuju obradu osobnih podataka kojima se otkriva rasno ili etničko podrijetlo, politička mišljenja, vjerska ili filozofska uvjerenja, članstvo u sindikatu i obradu podataka u vezi sa zdravljem ili spolnim životom". Stavkom 2. točkom (d) tog istog članka nadalje se predviđa da se „[s]tavak 1. ovog članka ne primjenjuje […] kada [se] […] obradu provodi tijekom svojih zakonitih aktivnosti uz odgovarajuću zaštitu ustanova, udruga ili nekog drugog neprofitnog tijela s političkim, filozofskim, vjerskim ili sindikalnim ciljem i pod uvjetom da se obrada odnosi jedino na članove tijela ili na osobe koje su u redovitom kontaktu s njime u pogledu njihove svrhe te da se podaci ne otkrivaju trećoj stranci bez suglasnosti osobe čiji se podaci obrađuju […]".

B. Nacionalno pravo

7. Direktiva 95/46 prenesena je u finsko pravo henkilötietolakijem 523/1999 (Zakon 523/1999 o zaštiti osobnih podataka).

8. U članku 3. stavku 3. Zakona o zaštiti osobnih podataka sustav arhiviranja osobnih podataka definira se kao „skup osobnih podataka koji čini informacije objedinjene zbog njihove namjene, koje se u potpunosti ili djelomično obrađuju automatskim postupkom ili koje su organizirane pomoću kartoteka, popisa ili bilo koje druge slične metode koja omogućuje da se lako i bez pretjeranih troškova pronađu podaci o osobama".

9. Člankom 11. Zakona o zaštiti osobnih podataka zabranjuje se obrada osjetljivih podataka, čiji su dio vjerska uvjerenja. Međutim, člankom 12. Zakona o zaštiti osobnih podataka predviđa se da je obrada takvih podataka moguća ako se, u slučaju podataka koji se odnose na vjerska uvjerenja, ti podaci prikupljaju u sklopu aktivnosti udruženja ili drugih tijela koja podupiru takva uvjerenja i ako se odnose na članove navedenih udruženja ili tijela ili osoba koje su u redovitom kontaktu s njima zbog njihovih ciljeva te se ne prosljeđuju trećoj stranci bez suglasnosti osobe čiji se podaci obrađuju.

10. U članku 44. Zakona o zaštiti osobnih podataka navodi se da odbor za zaštitu podataka na zahtjev nadzornika za zaštitu podataka može zabraniti obradu osobnih podataka koji su u suprotnosti s tim zakonom ili pravilima i odredbama propisanima na temelju tog zakona te zainteresiranim osobama odrediti rok za otklanjanje nezakonitosti ili nemarnosti.

II. Glavni postupak, prethodna pitanja i postupak pred Sudom

11. Finski odbor za zaštitu podataka (u daljnjem tekstu: odbor) donio je 17. rujna 2013., na zahtjev Tietosuojavaltuutettua (nadzornik za zaštitu podataka, Finska, tužitelj u glavnom postupku), odluku kojom se vjerskoj zajednici Jehovinih svjedoka (tuženik u glavnom postupku, u daljnjem tekstu: zajednica) zabranjuje prikupljanje i obrada osobnih podataka u sklopu aktivnosti propovijedanja od vrata do vrata ako se pritom ne poštuju zakonski uvjeti za obradu osobnih podataka predviđeni Zakonom o zaštiti osobnih podataka. Odbor je tako smatrao da su zajednica i njezini članovi, u smislu Zakona o zaštiti osobnih podataka, odgovorni za obradu osjetljivih osobnih podataka. Odlukom se predviđalo da zajednica ima rok od šest mjeseci za usklađivanje s njome.

12. Zajednica je pred prvostupanjskim sudom podnijela tužbu protiv te odluke pozivajući se na činjenicu da se radi o obradi podataka isključivo u osobne svrhe u smislu Zakona o zaštiti osobnih podataka. Presudom od 18. prosinca 2014. navedeni je sud poništio odluku odbora smatrajući da zajednica nije odgovorna za nezakonitu obradu osobnih podataka.

13. Nadzornik za zaštitu podataka podnio je pred sudom koji je uputio zahtjev tužbu za ukidanje presude od 18. prosinca 2014.

14. Sud koji je uputio zahtjev opisao je aktivnost članova zajednice na sljedeći način. U sklopu svoje aktivnosti propovijedanja, ti članovi idu od vrata do vrata i vode bilješke o susretima s osobama koje, u načelu, ne poznaju. Podaci se prikupljaju kao podsjetnik kako bi se pronašle korisne informacije za kasniji posjet. Osobe koje su primile takav posjet i čiji se podaci nalaze u bilješkama članova zajednice nisu obaviještene o tom prikupljanja niti o obradi njihovih osobnih podataka. Prikupljeni podaci pohranjuju se u obliku evidencije ili kartoteka. Predmetni podaci su ime, adresa i sažetak sadržaja razgovora o, među ostalim, vjerskim uvjerenjima i obiteljskoj situaciji. Prema tvrdnjama suda koji je uputio zahtjev, zajednica organizira aktivnost propovijedanja na način da kartira područja i sektore raspodjeljuje među članovima u svrhu evangelizacije. Župe vode evidencije o propovjednicima, u kojima se navodi broj publikacija koje su podijelili i vrijeme koje je svaki član posvetio aktivnosti propovijedanja.

15. Zajednica se već koristila publikacijom u vlastitom izdanju kako bi objavila upute o vođenju bilješki [3]. Podaci su se u početku prikupljali pomoću obrazaca, čiju je uporabu zajednica prestala poticati, a zatim i sasvim napustila nakon što joj je preporuku u tom smislu dao nadzornik za zaštitu podataka. Osim toga, župe zajednice imaju popis, takozvani „popis zabrana”, na kojem se nalaze osobe koje su izrazile želju da ih članovi navedene zajednice više ne posjećuju. Prema tvrdnjama nadzornika za zaštitu podataka, čini se da je taj popis u skladu sa Zakonom o zaštiti osobnih podataka.

16. Nadzornik za zaštitu podataka pred sudom koji je uputio zahtjev tvrdi da podaci koje prikupljaju članovi zajednice prilikom svoje aktivnosti propovijedanja predstavljaju sustav arhiviranja jer imaju istu namjenu i jer su zabilježeni kako bi služili kao podsjetnik prilikom kasnijeg posjeta. Obradu podataka na temelju vođenja individualnih bilješki organizira sama zajednica i njome izravno upravlja te tako provodi ovlast stvarnog nadzora nad prikupljanjem i obradom podataka. Zajednicu i njezine članove prilikom vođenja individualnih bilješki u sklopu svoje aktivnosti propovijedanja treba zajedno smatrati „nadzornikom obrade podataka”.

17. Zajednica pak tvrdi da aktivnost propovijedanja tijekom koje član po potrebi vodi bilješke potpada pod osobno prakticiranje vjere. Takve su bilješke isključivo osobne. Vođenje bilješki i eventualna obrada prikupljenih podataka koji iz njih proizlaze provode se neovisno o postojanju zajednice koja ne provodi nikakav nadzor, iako priznaje da je ipak sastavila preporuke i dala duhovnu uputu u pogledu obveze svakog člana da sudjeluje u aktivnosti evangelizacije. Međutim, bilješke članova ne prosljeđuju se zajednici i ona nema pristup njima. Ne postoji sustav u kojem se objedinjuju podaci i kojim se omogućuje pretraživanje. Zajednica ne zna tko od njezinih članova vodi bilješke nakon svojih posjeta. Prikupljanje podataka odnosi se samo na podatke koji su dostupni u javnim izvorima kao što je imenik te se brišu čim se pokaže da više nisu korisni. Podaci koje članovi prikupljaju isključivo na vlastitu i osobnu inicijativu nisu sustav arhiviranja te se zajednica ne može smatrati nadzornikom u pogledu osobnih podataka. Takva je uostalom ocjena nizozemskih, danskih i norveških tijela prema čijem mišljenju aktivnost o kojoj je riječ u glavnom postupku nije obuhvaćena područjem primjene nacionalnog zakona kojim se uređuju prikupljanje i obrada osobnih podataka odnosno nije protivna takvom zakonu.

18. Stoga, prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, valja utvrditi, kao prvo, područje primjene Zakona o zaštiti osobnih podataka koje odgovara području primjene Direktive 95/46 [4]. S obzirom na sudsku praksu Suda, čini se da aktivnost prikupljanja i obrade osobnih podataka koja se obavlja u sklopu prakticiranja vjere kao što je aktivnost propovijedanja nije obuhvaćena iznimkom koja se predviđa člankom 3. stavkom 2. prvom alinejom Direktive 95/46, ali je i dalje nejasno može li se aktivnost propovijedanja smatrati aktivnošću isključivo osobne ili domaće naravi u smislu članka 3. stavka 2. druge alineje Direktive 95/46. U svrhu te ocjene sud koji je uputio zahtjev pita se o utjecaju

3 Sud koji je uputio zahtjev ovdje navodi dva članka objavljena u časopisu „Le service du Royaume” („Naša služba za Kraljevstvo”) u studenomu 2011. i lipnju 2012.

4 Sud koji je uputio zahtjev u tom pogledu navodi presude od 6. studenoga 2003., Lindqvist (C-101/01, EU:C:2003:596) i od 20. svibnja 2003., Österreichischer Rundfunk i dr. (C-465/00, C-138/01 i C-139/01, EU:C:2003:294).

naznaka iz uvodne izjave 12. Direktive 95/46 kad se čini da se prikuplja više podataka od onih koji se uobičajeno prikupljaju za vođenje adresara, osobito zbog toga što mogu biti osjetljivi te se prikupiti u pogledu osoba koje članovi ne poznaju, s obzirom na pojašnjenje koje se potom navodi u uvodnoj izjavi 18. Uredbe (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46[5] te, konačno, s obzirom na ulogu zajednice. Sud koji je uputio zahtjev pretpostavlja da će za utvrđivanje područja primjene članka 3. stavka 2. druge alineje Direktive 95/46 biti potrebno odvagnuti, s jedne strane, temeljno pravo na poštovanje privatnog života i, s druge strane, isto tako temeljnu slobodu vjeroispovijedi, čiji je jedan od načina izražavanja aktivnost propovijedanja.

19. Kao drugo, sud koji je uputio zahtjev pita se o pojmu „sustava arhiviranja" u smislu članka 2. točke (c) Direktive 95/46, pri čemu se podrazumijeva da će se, ako aktivnost o kojoj je riječ u glavnom postupku nije obuhvaćena iznimkom koja se predviđa u članku 3. stavku 2. drugoj alineji navedene direktive, ta direktiva primijeniti, ako ne postoji automatska obrada predmetnih podataka, samo ako ti podaci postoje u „sustavu arhiviranja". Navedeni sud u tom kontekstu ističe zajednički cilj bilješki članova, odnosno to da one služe kao podsjetnik i olakšavaju pronalazak podataka o osobama prilikom kasnijeg posjeta.

20. Kao treće, naposljetku, sud koji je uputio zahtjev pita se može li se zajednica, sama ili zajedno sa svojim članovima, smatrati „nadzornikom" u smislu članka 2. točke (d) Direktive 95/46 s obzirom na to da se čini da provodi stvarni nadzor nad aktivnošću prikupljanja, iako trenutačno ne postoje naredbe ili pisane upute koje je ona izdala. Čini se da se taj pojam „nadzornika" široko definira u sudskoj praksi Suda[6], a sud *a quo* osobito ističe, unatoč činjenici da zajednica možda nema pristup prikupljenim podacima, ulogu te zajednice u poticanju aktivnosti propovijedanja od vrata do vrata kao i činjenicu da je u prošlosti svojim članovima već davala upute o prikupljanju podataka i da im je u tu svrhu mogla dati obrasce.

21. U tim je okolnostima Korkein hallinto-oikeus (Vrhovni upravni sud) odlučio prekinuti postupak te je odlukom kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku, koju je tajništvo zaprimilo 19. siječnja 2017., Sudu uputio sljedeća prethodna pitanja:

„1. Treba li iznimke od područja primjene Direktive [95/46] iz njezina članka 3. stavka 2. druge alineje tumačiti na način da prikupljanje i obrada osobnih podataka koje članovi vjerske zajednice provode u sklopu aktivnosti propovijedanja od vrata do vrata nisu obuhvaćeni područjem primjene te direktive? Koliko je prilikom ocjenjivanja primjenjivosti navedene direktive važno to da, s jedne strane, aktivnost propovijedanja, u sklopu koje se prikupljaju podaci, organizira vjerska zajednica i njezine skupštine i da je, s druge strane, istodobno riječ o osobnom prakticiranju vjere članova vjerske zajednice?

2. Uzimajući u obzir uvodne izjave 26. i 27. navedene Direktive [95/46], treba li definiciju pojma ‚sustav arhiviranja' iz njezina članka 2. točke (c) tumačiti na način da apsolutno svi osobni podaci, koji se u sklopu gore navedene aktivnosti propovijedanja od vrata do vrata ne prikupljaju automatizirano (ime i adresa i ostali mogući podaci i opisi koji se tiču osobe),

   a. nisu takav sustav arhiviranja jer u tom slučaju nije riječ o posebnim kartotekama ili popisima ili sličnim sustavima pretraživanja u smislu definicije finskog zakona o zaštiti osobnih podataka ili pak

5 SL 2016., L 119, str. 1. U skladu s tom uvodnom izjavom, uredba se ne primjenjuje na obradu podataka koju fizičke osobe obavljaju „u okviru isključivo osobne ili kućne aktivnosti te stoga nije povezana s profesionalnom ili komercijalnom djelatnošću". Najprije napominjem da će se Uredba 2016/679 primjenjivati, kao što se predviđa njezinim člankom 99., tek od 25. svibnja 2018., što je razlog zbog kojeg ću se u svojoj analizi usredotočiti na Direktivu 95/46, na koju se izričito odnose prethodna pitanja upućena Sudu.

6 Sud koji je uputio zahtjev ovdje navodi presudu od 13. svibnja 2014., Google Spain i Google (C-131/12, EU:C:2014:317).

b. jesu takav sustav arhiviranja jer se na temelju tih podataka, uzimajući u obzir njihovu namjenu, u biti lako i bez pretjeranih troškova mogu izvući informacije potrebne za daljnju upotrebu, kao što je predviđeno finskim zakonom o zaštiti osobnih podataka?

3. Treba li izraz ‚koje samo ili zajedno s drugima utvrđuje svrhu i načine obrade osobnih podataka' iz članka 2. točke (d) Direktive [95/46] tumačiti na način da se vjersku zajednicu koja organizira aktivnost prilikom koje se prikupljaju osobni podaci (osobito raspodjelom područja djelovanja propovjednika, praćenjem aktivnosti propovijedanja i vođenjem evidencija osoba koje ne žele da ih propovjednici posjećuju) može smatrati nadzornikom obrade osobnih podataka u pogledu te aktivnosti njezinih članova, iako vjerska zajednica tvrdi da samo pojedini propovjednici imaju pristup pohranjenim informacijama?

4. Treba li navedeni članak 2. točku (d) Direktive [95/46] tumačiti na način da se vjerska zajednica može smatrati nadzornikom samo ako poduzima ostale specifične mjere, poput davanja naredbi ili pisanih uputa kojima upravlja prikupljanjem podataka ili je dovoljno to da vjerska zajednica faktično upravlja aktivnošću svojih članova? […]"

22. U ovom predmetu pisana očitovanja podnijeli su tuženik u glavnom postupku, finska, češka i talijanska vlada te Europska komisija.

23. Na raspravi održanoj 28. studenoga 2017. nadzornik za zaštitu podataka, tuženik u glavnom postupku, finska vlada i Komisija iznijeli su svoja usmena očitovanja.

III. Analiza

A. Nadležnost Suda

24. U ovom zahtjevu za prethodnu odluku tuženik u glavnom postupku snažno osporava činjenice koje je utvrdio nadzornik za zaštitu podataka i iznio sud koji je uputio zahtjev. Zajednica tvrdi da Sud ne bi trebao prihvatiti odgovoriti na pitanja koja je postavio Korkein hallinto-oikeus (Vrhovni upravni sud) primjenom presude Meilicke[7].

25. Podsjećam da je Sud u toj presudi podsjetio na „pravila igre" dijaloga u okviru prethodnog postupka. Stoga, iako je Sud u načelu dužan odgovoriti na pitanja koja postavi nacionalni sud koji jedini izravno poznaje činjenice iz predmeta te je stoga i u najboljem položaju da ocijeni potrebu za prethodnom odlukom radi donošenja svoje presude, ipak može provjeriti svoju nadležnost kako bi se uvjerio da će njegova prethodna odluka stvarno doprinijeti sudovanju u državama članicama, a ne davanju savjetodavnih mišljenja o općenitim ili hipotetskim pitanjima. Stoga je na nacionalnom sudu da utvrdi činjenice iz predmeta na način koji će Sudu omogućiti poznavanje svih činjeničnih i pravnih elemenata koji mogu biti važni za tumačenje koje se od njega traži u pogledu prava Unije[8]. Sud je u presudi Meilicke[9] upravo smatrao da se od njega traži da odluči o problemu hipotetske naravi, bez potrebnih činjeničnih ili pravnih elemenata koji bi mu omogućili da na pitanja koja su mu postavljena odgovori korisno te je odlučio obustaviti postupak.

7 Presuda od 16. srpnja 1992. (C-83/91, EU:C:1992:332)

8 Vidjeti presudu od 16. srpnja 1992., Meilicke (C-83/91, EU:C:1992:332, t. 26.).

9 Presuda od 16. srpnja 1992. (C-83/91, EU:C:1992:332)

26. Pozivajući se na tu sudsku praksu, tuženik u glavnom postupku zna da i dalje vrijedi načelo snažne pretpostavke relevantnosti prethodnih pitanja koja je postavio sud koji je uputio zahtjev i da Sud odbija na njih odgovoriti samo u iznimnim slučajevima [10]. Međutim, spis koji je u ovom predmetu podnesen Sudu, a osobito odluka kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku, ne sadržavaju takve praznine da bi Sud prešao granice svoje funkcije ako odluči odgovoriti na prethodna pitanja koja je postavio sud koji je uputio zahtjev [11]. U svakom je slučaju na potonjem sudu, ako je to u okviru njegove službene dužnosti [12], da konačno utvrdi činjenice. Činjenice iz odluke kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku u svakom su slučaju sasvim dovoljne da bi Sud mogao odlučiti uz potpuno poznavanje činjenica [13].

B. O prethodnim pitanjima

1. Prvo pitanje

27. Sud koji je uputio zahtjev svojim prvim pitanjem nastoji utvrditi može li se aktivnost članova zajednice Jehovinih svjedoka izuzeti od primjene pravila Direktive 95/46 na temelju, s jedne strane, članka 3. stavka 2. prve alineje navedene direktive. U tom pogledu tuženik iz glavnog postupka navodi da je aktivnost o kojoj je riječ u glavnom postupku, koja se odnosi na slobodu vjeroispovijedi te privatno i miroljubivo izražavanje vjerskih uvjerenja, obuhvaćena tom iznimkom. S druge se strane sud koji je uputio zahtjev pita može li se ta aktivnost izuzeti od primjene odredaba Direktive 95/46 na temelju njezina članka 3. Stavka 2. druge alineje, kojim se iz područja primjene direktive isključuje obrada osobnih podataka koju provodi „fizička osoba tijekom aktivnosti *isključivo osobne ili domaće naravi*” [14].

a) Aktivnost propovijedanja nije isključena iz područja primjene Direktive 95/46 na temelju njezina članka 3. stavka 2. prve alineje

28. Člankom 3. stavkom 2. prvom alinejom Direktive 95/46 predviđa se da područjem primjene Direktive 95/46 nije obuhvaćena obrada osobnih podataka „tijekom aktivnosti koja je izvan područja primjene prava Zajednice, kao što je predviđeno u glavama V. i VI. Ugovora o Europskoj uniji i u svakom slučaju na postupke obrade koji se odnose na javnu sigurnost, obranu, nacionalnu sigurnost (uključujući gospodarsku dobrobit države kada se operacija obrade odnosi na pitanja nacionalne sigurnosti) i aktivnosti države u području kaznenog prava”. Teza tuženika u glavnom postupku u biti se sastoji od tvrdnje da je aktivnost propovijedanja u sklopu koje se obavlja prikupljanje i obrada podataka o osobama koje su članovi zajednice posjetili aktivnost koja nije obuhvaćena područjem primjene prava Unije u smislu te odredbe [15]. Talijanska se vlada pak poziva na postojanje članka 17. UFEU-a, kojim se državama članicama dodjeljuje isključiva nadležnost za uređenje vjerskih organizacija, kako bi došla do istog zaključka kao i tuženik u glavnom postupku.

10 Vidjeti presude od 18. lipnja 1998., Corsica Ferries France (C-266/96, EU:C:1998:306, t. 27.), od 28. rujna 2006., Gasparini i dr. (C-467/04, EU:C:2006:610, t. 44.) kao i od 20. listopada 2011., Interedil (C-396/09, EU:C:2011:671, t. 23.).

11 Vidjeti *a contrario* presudu od 16. srpnja 1992., Meilicke (C-83/91, EU:C:1992:332, t. 33.).

12 Naime, sud koji je uputio zahtjev je vrhovni sud čiji bi se nadzor nad činjenicama kako ih je utvrdio prvostupanjski sud mogao pokazati ograničenim.

13 U tom pogledu nije moguće usporediti, suprotno onomu što tvrdi tuženik u glavnom postupku, ovaj predmet s predmetom u kojem je donesena presuda Benedetti (presuda od 3. veljače 1977. (52/76, EU:C:1977:16)) koju je obilježavao kroničan nedostatak preciznosti i detaljnih utvrđenja činjenica (vidjeti presudu od 3. veljače 1977., Benedetti (52/76, EU:C:1977:16, t. 10., 14., 16., 19. i 22.)) koji je Sudu onemogućio da ispravno i korisno izvrši svoju dužnost. Osim toga, nema sumnje u to da je tuženik u glavnom postupku stranka u glavnom postupku i da mu je omogućeno da se izjasni s obzirom da je on sam pokrenuo postupak pred prvostupanjskim sudom koji je, podsjećam, usvojio njegovu tužbu (*a contrario*, vidjeti presudu od 3. veljače 1977., Benedetti (52/76, EU:C:1977:16, t. 12.)).

14 Moje isticanje.

15 U prilog dokazu da se člankom 3. stavkom 2. prvom alinejom Direktive 95/46 ne isključuju samo aktivnosti iz glava V. i VI. UEU-a, nego i, općenitije, svaka aktivnost koja nije obuhvaćena područjem primjene prava Unije, tuženik u glavnom postupku oslanja se na tekst članka 2. stavka 2. Uredbe 2016/679. Ipak mi se čini da je pojašnjenje iz članka 2. stavka 2. točke (a) Uredbe 2016/679 suvišno s obzirom na to da se, u svakom slučaju, nijedno pravno pravilo Unije ne može primijeniti izvan područja primjene prava Unije.

29. Prije svega, valja podsjetiti da iz ustaljene sudske prakse Suda proizlazi da se u Direktivi 95/46 „vrlo široko" definira njezino područje primjene, pri čemu se primjena pravila o zaštiti osobito ne podređuje pitanju je li obrada stvarno povezana sa slobodnim protokom među državama članicama [16]. Osim toga, Sud je također podsjetio da se direktivom ne predviđa nikakvo dodatno ograničenje njezina područja primjene u odnosu na ograničenja predviđena u njezinu članku 3. [17] S obzirom na cilj koji se nastoji postići Direktivom 95/46, odnosno jamčenje visoke razine zaštite temeljnih prava i sloboda fizičkih osoba, a posebno njihova prava na privatnost u vezi s obradom osobnih podataka [18], navedena zaštita zahtijeva da su „odstupanja i ograničenja u zaštiti osobnih podataka u granicama onog što je strogo nužno" [19]. Članak 3. stavak 2. prvu alineju Direktive 95/46 valja, kao i svaku odredbu o odstupanju, usko tumačiti.

30. Osim toga, Sud je presudio da su „[a]ktivnosti koje su kao primjer navedene u članku 3. stavku 2. Direktive 95/46 […] u svakom slučaju aktivnosti države i državnih tijela, koje ne ulaze u područje aktivnosti pojedinaca" [20]. Zatim je pojasnio da su navedene aktivnosti „namijenjene definiranju dosega iznimke koja se njime predviđa, tako da se ta iznimka primjenjuje samo na aktivnosti koje su u njemu izričito navedene ili koje se mogu svrstati u istu kategoriju (*ejusdem generis*)" [21].

31. Osobito, Sud je, u okviru predmeta koji se odnosio na aktivnost vjeroučiteljice u jednoj župi u Švedskoj, koja se sastojala od pokretanja internetske stranice s informacijama za župljane koji su se pripremali za krizmu, presudio da „dobrovoljne ili vjerske aktivnosti kao što je ona koju je obavljala [tužiteljica u glavnom postupku] nisu slične aktivnostima navedenima u članku 3. stavku 2. prvoj alineji Direktive 95/46 te nisu obuhvaćene tom iznimkom" [22]. Iako je nezavisni odvjetnik A. Tizzano u svojem mišljenju u tom predmetu zastupao suprotni stav, to nije bilo zbog religijske naravi konteksta u kojem se odvijala aktivnost tužiteljice u glavnom postupku, nego zbog nepostojanja cilja stjecanja dobiti, prekograničnog elementa i bilo kakvog radnog odnosa, drugim riječima, nepostojanja bilo kakve povezanosti navedene aktivnosti s ostvarivanjem temeljnih sloboda zajamčenih Ugovorom [23]. Sud u svojoj presudi Lindqvist [24] nije samo presudio da, s obzirom na ključni cilj koji se nastoji postići Direktivom 95/46, nema potrebe prije primjene navedene direktive provjeriti utječe li predmetna aktivnost izravno na slobodan protok među državama članicama [25], nego je također, barem implicitno, priznao da aktivnost tužiteljice u glavnom postupku, koja je bila dio cjelovitog ostvarivanja njezine slobode vjeroispovijedi, prije ulazi u „područje aktivnosti pojedinaca" nego u „aktivnosti države i državnih tijela" [26] koje su, jedine, obuhvaćene isključenjem koje je predviđeno u članku 3. stavku 2. prvoj alineji Direktive 95/46.

32. Predstavlja li umetanje članka 17. UFEU-a Ugovorom iz Lisabona novi element koji bi mogao izmijeniti tumačenje koje je Sud pružio u svojoj presudi Lindqvist [27]?

33. Smatram da ne.

16 Presuda od 20. svibnja 2003., Österreichischer Rundfunk i dr. (C-465/00, C-138/01 i C-139/01, EU:C:2003:294, t. 43.).

17 Presuda od 16. prosinca 2008., Satakunnan Markkinapörssi i Satamedia (C-73/07, EU:C:2008:727, t. 46.).

18 Vidjeti presude od 13. svibnja 2014., Google Spain i Google (C-131/12, EU:C:2014:317, t. 66. i navedena sudska praksa), od 11. prosinca 2014., Ryneš (C-212/13, EU:C:2014:2428, t. 27.) kao i presudu od 9. ožujka 2017., Manni (C-398/15, EU:C:2017:197, t. 37.).

19 Presuda od 11. prosinca 2014., Ryneš (C-212/13, EU:C:2014:2428, t. 28.) Vidjeti također presudu od 6. listopada 2015., Schrems (C-362/14, EU:C:2015:650, t. 92.).

20 Presuda od 6. studenoga 2003., Lindqvist (C-101/01, EU:C:2003:596, t. 43.)

21 Presuda od 6. studenoga 2003., Lindqvist (C-101/01, EU:C:2003:596, t. 44.)

22 Presuda od 6. studenoga 2003., Lindqvist (C-101/01, EU:C:2003:596, t. 45.)

23 Vidjeti mišljenje nezavisnog odvjetnika A. Tizzana u predmetu Lindqvist (C-101/01, EU:C:2002:513, t. 36. i sljedeće točke te t. 44.).

24 Presuda od 6. studenog 2003. (C-101/01, EU:C:2003:596)

25 Presuda od 6. studenoga 2003., Lindqvist (C-101/01, EU:C:2003:596, t. 42.)

26 U skladu s izrazima koje je Sud upotrijebio u točki 43. presude od 6. studenoga 2003., Lindqvist (C-101/01, EU:C:2003:596).

27 Presuda od 6. studenog 2003. (C-101/01, EU:C:2003:596)

34. U tom je pogledu korisno podsjetiti da je pozornost Suda, u trenutku kad je donio tu presudu, nužno već bila skrenuta na činjenicu da je glavni postupak uključivao vjersku aktivnost. Osim toga, Sud nije zanemario Izjavu br. 11. o statusu crkava i nekonfesionalnih organizacija [28] priloženu Ugovoru iz Amsterdama u skladu s kojom se Unija obvezala poštovati i ne dovoditi u pitanje status koji crkve i vjerske udruge ili zajednice imaju u državama članicama na temelju nacionalnog prava. Čini se da je teško tvrditi da je zakonodavac namjeravao isključiti iz područja primjene Direktive 95/46, na temelju članka 3. stavka 2. prve alineje, aktivnosti pojedinaca koje se odvijaju u vezi sa slobodom vjeroispovijedi, dok je nekoliko odredbi dalje propisao poseban sustav za obradu podataka koju provodi vjerska organizacija [29]. Ipak, moglo bi se prigovoriti da Direktiva 95/46 prethodi Izjavi br. 11. koja je priložena Ugovoru iz Amsterdama. Međutim, unatoč umetanju članka 17. UFEU-a u Ugovoru, na koji se u biti podsjeća u uvodnoj izjavi 165. Uredbe 2016/679, valja priznati da je zakonodavac ustrajao na tomu i nije vidio proturječje između, s jedne strane, priznavanja statusa vjerskih zajednica kako je utvrđen u državama članicama i, s druge strane, potvrde toga da se obrada podataka koju provode te iste zajednice podređuje posebnom sustavu [30]. U svakom slučaju, teško mi je u isključenju vjerskih aktivnosti, barem onih kao što je ona o kojoj je riječ u glavnom postupku, iz područja primjene članka 3. stavka 2. prve alineje Direktive 95/46, vidjeti bilo kakvu prijetnju „statusu" vjerskih zajednica kako je definiran u državama članicama [31].

35. Stoga aktivnost o kojoj je riječ u glavnom postupku nije obuhvaćena isključenjem koje je predviđeno u članku 3. stavku 2. prvoj alineji Direktive 95/46.

b) Aktivnost propovijedanja nije isključena iz područja primjene Direktive 95/46 na temelju njezina članka 3. stavka 2. druge alineje

36. Ako se uzme doslovno, člankom 3. stavkom 2. drugom alinejom Direktive 95/46 predviđa se da se ta direktiva ne primjenjuje na obradu osobnih podataka „koju provodi fizička osoba tijekom aktivnosti *isključivo* osobne ili domaće naravi" [32].

37. Najprije valja odbiti tumačenje koje je na raspravi predložio tuženik u glavnom postupku prema kojem osobnu ili domaću narav aktivnosti na koju se odnosi ta odredba treba ocijeniti s gledišta osobe čiji se podaci prikupljaju. Budući da članovi zajednice koji su propovjednici dolaze u dom osoba „koje posjećuju", predmetna je aktivnost nužno domaća. Sud nikad nije primjenjivao takav pristup prilikom ispitivanja je li neka aktivnost „osobna ili domaća" u smislu članka 3. stavka 2. druge alineje Direktive 95/46 s obzirom na to da je prihvaćeno stajalište *uvijek* bilo stajalište osobe koja prikuplja ili koja, općenitije, obrađuje osobne podatke [33].

38. Nadalje, valja podsjetiti da gore navedeno utvrđenje nužno uskog tumačenja odstupanja od područja primjene Direktive 95/46 sadržanog u članku 3. stavku 2. prvoj alineji te direktive [34] također vrijedi u pogledu tumačenja njegove druge alineje.

28 SL 1997., C 340, str. 133.

29 Vidjeti članak 8. stavak 2. točku (d) Direktive 95/46.

30 Vidjeti članak 9. stavak 2. točku (d) Uredbe 2016/679 kao i članak 91. navedene uredbe kojim se izričito predviđa da vjerska udruženja nadzire neovisno tijelo u pogledu poštovanja odredbi o zaštiti podataka.

31 Ovdje želim napomenuti da vjerska pitanja, u načelu i kao takva, nisu izuzeta od primjene prava Unije, bez obzira na to primjenjuje li se ono, na primjer, u smislu zaštite slobode vjeroispovijedi i izražavanja vjerskih uvjerenja na radnom mjestu (vidjeti nedavne presude od 14. ožujka 2017., Bougnaoui i ADDH (C-188/15, EU:C:2017:204) i od 14. ožujka 2017., G4S Secure Solutions (C-157/15, EU:C:2017:203)) ili u smislu podređivanja aktivnosti crkava pravnim pravilima tržišnog natjecanja kad navedene aktivnosti nemaju isključivo vjersku svrhu (vidjeti presudu od 27. lipnja 2017., Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania (C-74/16, EU:C:2017:496, t. 43.)).

32 Moje isticanje.

33 Vidjeti presudu od 11. prosinca 2014., Ryneš (C-212/13, EU:C:2014:2428, točke 31. i 33.).

34 Vidjeti točku 29. ovog mišljenja.

39. Osim toga, iz sudske prakse Suda proizlazi da se doseg članka 3. stavka 2. druge alineje Direktive 95/46 može korisno razjasniti njezinom uvodnom izjavom 12. u kojoj se, kao primjer obrade podataka koju provodi fizička osoba izvršavanjem aktivnosti koje su isključivo osobne ili domaće naravi, navode dopisivanje i vođenje evidencije adresata [35]. Stoga, „tu iznimku valja tumačiti kao da se odnosi isključivo na aktivnosti koje su dio privatnog ili obiteljskog života pojedinaca” [36], odnosno, ako se obrada „provodi u isključivo osobnoj ili domaćoj sferi onoga tko obavlja tu obradu” [37]. Sud smatra da to očito nije slučaj s obradom osobnih podataka „koja podrazumijeva njihovu objavu na internetu na način da se pristup tim podacima omogući neodređenom broju osoba” [38] ili „čiji je cilj prikupljene podatke obznaniti neodređenom broju osoba” [39]. Stoga se ne može smatrati da se sve što je „usmjeren[o] prema eksterijeru privatne sfere onoga tko provodi obradu podataka” sastoji od isključivo osobne ili domaće aktivnosti u smislu članka 3. stavka 2. druge alineje Direktive 95/46 [40].

40. Iz činjenica kako ih je Sudu iznio sud koji je uputio zahtjev proizlazi da aktivnost propovijedanja, za koju se smatra da se u sklopu nje prikupljaju osobni podaci posjećenih osoba, u najmanju ruku prelazi domaću sferu onoga koji obrađuje podatke, jer se propovijedanje po naravi definira kao uspostava veze s načelno nepoznatim osobama koje ne dijele vjeru propovjednika. Za razliku od vođenja evidencije adresata, na primjer, aktivnost propovijedanja nužno dovodi do „sukoba” sa sferom koja se nalazi izvan njegova kućanstva i obiteljske zajednice. Narav prikupljenih podataka, koji uključuju podatke koji su dodatno zaštićeni u skladu s Direktivom 95/46 [41], također ide u prilog jasnom razlikovanju od primjera navedenog u uvodnoj izjavi 12. Direktive 95/46.

41. Iz tih istih činjenica također proizlazi da uloga koja je vjerskoj zajednici i njezinim župama dodijeljena tekstom prvog prethodnog pitanja u pogledu organizacije aktivnosti propovijedanja nužno dovodi do zaključka da nije prekoračena samo domaća sfera, nego i privatna sfera osoba koje obavljaju aktivnost propovijedanja.

42. S obzirom na dimenziju aktivnosti propovijedanja koja se odnosi na vjersku zajednicu [42] i činjenicu da ona nužno podrazumijeva da osoba koja obrađuje podatke u tom kontekstu izlazi iz svoje privatne i obiteljske sfere kako bi se, u njihovu domu, susrela s osobama koje nisu dio njezina intimnog kruga, prikupljanje i obrada osobnih podataka koje provode članovi vjerske zajednice u sklopu aktivnosti propovijedanja od vrata do vrata ne mogu se isključiti iz područja primjene Direktive 95/46 na temelju njezina članka 3. stavka 2. druge alineje.

35 Vidjeti presude od 6. studenoga 2003., Lindqvist (C-101/01, EU:C:2003:596, t. 46.), kao i od 16. prosinca 2008., Satakunnan Markkinapörssi i Satamedia (C-73/07, EU:C:2008:727, t. 43.).

36 Presuda od 6. studenoga 2003., Lindqvist (C-101/01, EU:C:2003:596, t. 47.)

37 Presuda od 11. prosinca 2014., Ryneš (C-212/13, EU:C:2014:2428, t. 31.)

38 Presuda od 6. studenoga 2003., Lindqvist (C-101/01, EU:C:2003:596, t. 47.)

39 Presuda od 16. prosinca 2008., Satakunnan Markkinapörssi i Satamedia (C-73/07, EU:C:2008:727, t. 44.).

40 Presuda od 11. prosinca 2014., Ryneš (C-212/13, EU:C:2014:2428, t. 33.) Ovdje želim navesti da smatram da je osobito žalosna zabluda koja je nastala iz uvodne izjave 18. Uredbe 2016/679, prema kojoj osobna ili domaća aktivnost „stoga nije povezana s profesionalnom ili komercijalnom djelatnošću”, što je uvodna izjava na temelju koje bi se moglo smatrati da je aktivnost, ako nije ni profesionalna ni domaća, nužno osobna ili domaća i stoga ne ulazi u područje primjene te uredbe. Takvo bi tumačenje očito dovelo u opasnost razinu zaštite koja se nudi pravom Unije jer bi se njime, na primjer, iz područja primjene Uredbe 2016/679 isključile sve dobrovoljne aktivnosti.

41 Vidjeti članak 8. stavak 1. Direktive 95/46.

42 Navodim da se u potpunosti slažem sa stajalištem tuženika u glavnom postupku koje je iznio na raspravi pred Sudom, prema kojem članovi vjerske zajednice propovijedaju dobrovoljno, po potrebi kako bi odgovorili na božanski nalog za koji zajednica i župe kao takve nisu odgovorne, tako da propovijedanje u svakom slučaju može postojati bez postojanja strukture zajednice. Međutim, u raspravi nije riječ o tomu s obzirom na to da trenutačno upravo takva struktura postoji i da ona, prema činjeničnoj ocjeni suda koji je uputio zahtjev, nastoji promicati, poticati i organizirati aktivnost propovijedanja.
Osim toga, da bi se definirala aktivnost o kojoj je riječ u glavnom postupku, kao nadahnuće može poslužiti mišljenje nezavisnog odvjetnika A. Tizzana u predmetu Lindqvist (C-101/01, EU:C:2002:513), koji je isključio da vjeroučiteljska aktivnost tužiteljice u glavnom postupku može biti obuhvaćena područjem primjene članka 3. stavka 2. druge alineje Direktive 95/46, osobito zbog toga što ta aktivnost ima „snažnu društvenu konotaciju” u okviru župne zajednice (vidjeti točku 34. navedenog mišljenja). Slažem se s njegovom implicitnom idejom da vjerska zajednica nije produžetak privatne ili domaće sfere njezinih članova, unatoč iznimno intimnoj naravi svakog izbora vjere.

43. Takvo tumačenje u potpunosti ispunjava zahtjeve uskog tumačenja odstupanja od područja primjene Direktive 95/46 kao i njihovih ograničenja na ono što je nužno potrebno te je savršeno u skladu s ciljem koji se nastoji postići tom direktivom, odnosno jamčenjem visoke razine zaštite temeljnih prava i sloboda fizičkih osoba, a posebno njihova prava na privatnost u vezi s obradom osobnih podataka [43].

44. Međutim, tek valja provjeriti da se takvo tumačenje ne protivi drugim temeljnim pravima s kojima valja pomiriti zaštitu privatnog života i osobnih podataka [44] i da ono dovodi do uravnoteženog odvagivanja, s jedne strane, navedene zaštite i, s druge strane, slobode vjeroispovijedi čija je posljedica sloboda propovijedanja. Iako je Sud dosad presudio da se odredbe Direktive 95/46 nužno moraju tumačiti s obzirom na temeljna prava koja su upisana u Povelju Europske unije o temeljnim pravima [45] (u daljnjem tekstu: Povelja) isključivo u odnosu na članke 7. i 8. te Povelje [46], ipak se jednako očito nalaže poštovanje ostalih odredbi Povelje.

45. Tako se u članku 10. stavku 1. Povelje navodi da „[s]vatko ima pravo na slobodu […] vjeroispovijedi. To pravo uključuje slobodu promjene vjeroispovijedi ili uvjerenja te slobodu, pojedinačno ili u zajednici s drugima, javno ili privatno, iskazivanja vjeroispovijedi ili uvjerenja bogoslužjem, poučavanjem, praksom i obredima". U objašnjenju članka 10. Povelje [47] pojašnjava se da to pravo odgovara pravu zajamčenom člankom 9. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, potpisane u Rimu 4. studenoga 1950. (u daljnjem tekstu: EKLJP), i da, u skladu s člankom 52. stavkom 3. Povelje, ima jednako značenje i opseg primjene. Stoga se sloboda vjeroispovijedi može ograničiti samo pod uvjetima predviđenima člankom 9. stavkom 2. EKLJP-a, odnosno, svako ograničenje mora biti propisano zakonom i u demokratskom društvu biti nužno radi interesa javnog reda i mira, zaštite javnog reda, zdravlja ili morala ili radi zaštite prava i sloboda drugih.

46. Prva pouka koju možemo izvući iz članka 9. stavka 2. EKLJP-a jest da, suprotno zaključku do kojeg je na kraju svoje argumentacije došao tuženik u glavnom postupku, sloboda vjeroispovijedi i njezina posljedica, sloboda propovijedanja, koliko god bile temeljne, ipak ne predstavljaju neku vrstu „temeljnog meta-prava" koje je hijerarhijski nadređeno svim drugim pravima i koje se nipošto ne smije ugroziti. Stoga usklađivanje slobode propovijedanja i zaštite privatnog života nije samo moguće, nego i nužno kako bi se očuvala „zaštit[a] prava i sloboda drugih", kao što se nalaže tom odredbom.

47. Što se tiče slobode vjeroispovijedi, Europski sud za ljudska prava (u daljnjem tekstu: ESLJP) presudio je da ta sloboda, iako je „ponajprije privatne naravi, također obuhvaća slobodu svakoga da tu vjeru iskazuje nasamo i privatno, ili u zajednici s drugima, javno i u krugu onih koji su iste vjere. Osim toga, [ESLJP] je već imao priliku propisati negativna prava na temelju članka 9. [EKLJP-a], osobito slobodu nepripadanja nekoj vjeri i slobodu neprakticiranja vjere" [48].

48. Međutim, ne čini mi se da aktivnost propovijedanja od vrata do vrata zapravo predstavlja prijetnju negativnom aspektu slobode vjeroispovijedi kako ga je definirao ESLJP. Dodajem da, prema mojem mišljenju, ne može postojati negativan aspekt slobode propovijedanja jer ta sloboda nužno uključuje pokušaj uvjeravanja onog koji nije iste vjere ili koji uopće nema vjere. Ako se mogu tako izraziti,

43 Vidjeti presude od 13. svibnja 2014., Google Spain i Google (C-131/12, EU:C:2014:317, t. 66. i navedena sudska praksa) i od 9. ožujka 2017., Manni (C-398/15, EU:C:2017:197, t. 37.).

44 Po analogiji, vidjeti presudu od 16. prosinca 2008., Satakunnan Markkinapörssi i Satamedia (C-73/07, EU:C:2008:727, t. 53.).

45 SL 2007., C 303, str. 1. (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 1., svezak 7., str. 104.)

46 Vidjeti presude od 11. prosinca 2014., Ryneš, C-212/13 (EU:C:2014:2428, t. 29.) i od 9. ožujka 2017., Manni (C-398/15, EU:C:2017:197, t. 39.). Za razdoblje prije Povelje, vidjeti presudu od 20. svibnja 2003., Österreichischer Rundfunk i dr. (C-465/00, C-138/01 i C-139/01, EU:C:2003:294, t. 68.).

47 SL 2007., C 303, str. 17. (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 1., svezak 7., str. 120.)

48 ESLJP, 21. veljače 2008., Alexandridis protiv Grčke (ECLI:CE:ECHR:2008:0221JUD001951606, t. 32. i navedena sudska praksa)

sloboda propovijedanja nužno podrazumijeva postojanje „ciljane" javnosti kojoj se ne može priznati negativno pravo na to da joj se ne propovijeda i da je se ne podvrgne pokušaju prozelitizma bez da se obezvrijedi predmetna sloboda i njezina moguća posljedica, odnosno sloboda promjene vjeroispovijedi, koja je također zaštićena člankom 9. EKLJP-a i člankom 10. stavkom 1. Povelje [49].

49. Također mi se ne čini da aktivnost propovijedanja od vrata do vrata koju je opisao sud koji je uputio zahtjev doseže granice koje je utvrdio ESLJP, koji zabranjuje samo štetan [50] ili nepošten [51] prozelitizam.

50. Kako bi se tumačenje članka 3. stavka 2. druge alineje Direktive 95/46 koje je predloženo u točki 42. ovog mišljenja izmijenilo uzimanjem u obzir članka 9. EKLJP-a, a stoga i članka 10. stavka 1. Povelje, valjalo bi utvrditi da podvrgavanje aktivnosti o kojoj je riječ u glavnom postupku poštovanju pravila navedene direktive predstavlja neprihvatljivo i neproporcionalno miješanje u slobodu propovijedanja. Međutim, teško mogu prepoznati takvo miješanje u slučaju koji danas razmatram jer vođenje bilješki i njihov prijenos unutar vjerske zajednice ni u kojem pogledu nisu neodvojivi od aktivnosti propovijedanja. Ipak, pod pretpostavkom da se takvo miješanje utvrdi, tek bi trebalo provjeriti je li ono predviđeno zakonom i u demokratskom društvu nužno za postizanje legitimnog cilja očuvanja prava i sloboda drugih osoba. Naime, pretpostavljeno miješanje koje bi uzrokovala potreba da se poštuju odredbe Direktive 95/46 jest predviđeno zakonom jer je predviđeno upravo Direktivom 95/46 te je, zbog prethodno navedenih razloga, u demokratskom društvu nužno za zaštitu prava drugih, osobito prava na privatni život i prava na zaštitu osobnih podataka osoba koje se posjećuje, što su prava kojima treba dati jednaku pozornost.

51. Stoga se zaštitom na temelju članka 10. stavka 1. Povelje ne može dovesti u pitanje utvrđenje prema kojem aktivnost propovijedanja od vrata do vrata koju provode članovi zajednice nije isključivo osobne ili domaće naravi u smislu članka 3. stavka 2. druge alineje Direktive 95/46.

52. S obzirom na ta razmatranja, na prvo prethodno pitanje koje je postavio sud koji je uputio zahtjev valja odgovoriti da aktivnost propovijedanja od vrata do vrata kao što je ona o kojoj je riječ u glavnom postupku ne predstavlja aktivnost isključivo osobne ili domaće naravi u smislu članka 3. stavka 2. druge alineje Direktive 95/46.

2. Drugo pitanje

53. Drugim se prethodnim pitanjem koje je postavio sud koji je uputio zahtjev još poziva Sud da razmotri područje primjene Direktive 95/46, ovaj put s gledišta njezina članka 3. stavka 1., u kojem se navodi da se direktiva „primjenjuje na […] obradu [osobnih] podataka […] koja čini dio sustava arhiviranja ili će činiti dio sustava arhiviranja". Budući da se čini nespornim da obrada podataka koje prikupljaju članovi zajednice nije barem djelomično automatska, Direktiva 95/46 primijenit će se samo ako postoji sustav arhiviranja koji je člankom 2. točkom (c) Direktive 95/46 definiran kao „bilo koji strukturirani skup osobnih podataka koji je dostupan prema posebnim mjerilima, bilo da su centralizirani, decentralizirani ili raspršeni na funkcionalnoj ili zemljopisnoj osnovi". Sud koji je uputio

49 Vidjeti ESLJP, 25. svibnja 1993., Kokkinakis protiv Grčke (CE:ECHR:1993:0525JUD001430788, t. 31.).

50 ESLJP, 25. svibnja 1993., Kokkinakis protiv Grčke, (ECLI:CE:ECHR:1993:0525JUD001430788, t. 48.): „Najprije treba razlikovati kršćansko svjedočanstvo od nepoštenog prozelitizma: prvi pojam odgovara stvarnoj evangelizaciji koja se u jednom izvješću iz 1956., sastavljenom u okviru Svjetskog vijeća crkava, kvalificira kao ‚ključna zadaća' i ‚odgovornost svakog kršćana i crkve'. Drugi pojam predstavlja iskvarenost ili deformaciju istoga. Prema istom izvješću, on može imati oblik ‚aktivnosti [u okviru kojih se nude] materijalne ili društvene prednosti kako bi se pridobilo nove članove u [neku] crkvu ili [u okviru kojih se vrši] nepošten pritisak na osobe u nevolji ili potrebite osobe', ili čak uključivati upotrebu nasilja ili ‚pranja mozga'; općenitije, nije u skladu s poštovanjem slobode mišljenja, savjesti i vjeroispovijedi drugih […]".

51 ESLJP, 24. veljače 1998., Larissis i dr. protiv Grčke (ECLI:CE:ECHR:1998:0224JUD002337294, t. 45.): „[ESLJP] najprije ističe da, iako je sloboda vjeroispovijedi ponajprije privatne naravi, ona usto uključuje, među ostalim, slobodu ‚iskazivanja vjeroispovijedi', uključujući pravo na pokušaj uvjeravanja bližnjega, primjerice ‚podučavanjem' […]. Međutim, člankom 9. ne štiti se bilo koja radnja koja je potaknuta ili nadahnuta vjerom ili vjeroispovijedi. Tako se njime ne štiti nepošten prozelitizam, kao što je aktivnost u okviru koje se nude materijalne ili društvene prednosti ili vrši štetan pritisak kako bi se pridobilo nove članove u neku crkvu".

zahtjev tvrdi da, u smislu Zakona o zaštiti osobnih podataka, zbog nepostojanja posebnih kartoteka ili popisa ili sličnog sustava pretraživanja, podatke koje obrađuju članovi zajednice nije moguće kvalificirati kao „sustav arhiviranja". Međutim, isti se sud pita o utjecaju, na takvu kvalifikaciju, činjenice da se podaci mogu lako i bez pretjeranog troška pretraživati za daljnju upotrebu, što su dva kriterija navedena u Zakonu o zaštiti osobnih podataka.

54. Tuženik u glavnom postupku ponovno ustraje na iznimno teoretskoj naravi tog drugog pitanja s obzirom na činjenicu da nije potvrđeno da njezini članovi stvarno vode bilješke u sklopu svoje aktivnosti propovijedanja od vrata do vrata, što proizlazi iz obrazloženja zahtjeva za prethodnu odluku. U pogledu tog ponovljenog prigovora, upućujem na točku 25. i sljedeće točke ovog mišljenja. U skladu s analizom suda koji je uputio zahtjev, sljedeća razmatranja polaze od pretpostavke da članovi zajednice mogu voditi bilješke tijekom navedene aktivnosti.

55. Raspravu valja ponovno usmjeriti na Direktivu 95/46 i definiciju koja se u njoj daje u pogledu pojma sustava arhiviranja. Članak 2. točku (c) Direktive 95/46, čiji je tekst pomalo nejasan[52], valja tumačiti u vezi s uvodnom izjavom 27. iste direktive, u kojoj se navodi, s jedne strane, da područje primjene zaštite podataka ne smije ovisiti o tehnikama koje se koriste, jer bi to u suprotnom stvorilo ozbiljan rizik od onemogućavanja i da, s druge strane, u odnosu na ručnu obradu, ta direktiva obuhvaća jedino sustave arhiviranja koji moraju biti strukturirani u skladu s posebnim mjerilima u vezi s pojedincima omogućavajući lakši pristup osobnim podacima. Osim toga, različita mjerila za utvrđivanje sastavnih dijelova strukturiranog skupa osobnih podataka i različita mjerila koja uređuju pristup takvome nizu, može propisati svaka država članica.

56. Prema sudskoj praksi Suda, člankom 3. stavkom 1. Direktive 95/46 vrlo se široko definira područje primjene te direktive[53]. Stoga se ne radi o tumačenju te odredbe na način koji bi ugrozio visoku razinu zaštite dodijeljenu Direktivom 95/46.

57. Čini mi se da, iza prividne decentralizacije[54], bilješke koje po potrebi vode članovi zajednice mogu sačinjavati „sustav arhiviranja" u smislu Direktive 95/46. Jedan od prvih kriterija koji oblikuju taj skup jest zemljopisni kriterij. U određenoj mjeri sam član postaje kriterij koji oblikuje skup podataka jer zajednica zemljopisno raspodjeljuje područja. Zajednica stoga zna da je podatke o određenoj osobi koja živi u određenoj četvrti mogao prikupiti određeni član. Čak i pod pretpostavkom da zajednica svojim članovima ne navodi narav podataka koji se prikupljaju, ona *de facto* proizlazi iz cilja koji se nastoji postići, odnosno pripreme za kasnije posjete. Sud koji je uputio zahtjev naveo je Sudu da se radi o imenu, adresi i sažetku sadržaja razgovora o, među ostalim, vjerskim uvjerenjima i obiteljskoj situaciji. Takva struktura, iako nije vrlo sofisticirana, omogućuje lak pristup prikupljenim podacima. Također služi kao podsjetnik na aktivnost propovijedanja u zajednici te se lako može zamisliti da član, u slučaju preseljenja, može prenijeti prikupljene informacije novom članu koji će ga zamijeniti na dotičnom zemljopisnom području. Stoga se čini da je kriterij dostupnosti podataka ispunjen[55].

58. U tim se okolnostima čini da se finskim pravom zahtijeva veći stupanj sofisticiranosti od onog koji se zahtijeva Direktivom 95/46, u kojoj se „sustav arhiviranja" definira samo kao posebne kartoteke ili popisi ili sličan sustav pretraživanja. Stoga ne treba isključiti da Zakon o zaštiti osobnih podataka sadržava dodatno ograničenje u odnosu na ono što se predviđa Direktivom 95/46. Međutim, sud koji je uputio zahtjev nije postavio Sudu takvo pitanje te će na njemu biti da poduzme sve mjere na temelju odgovora koji će Sud dati na to drugo pitanje, uključujući s obzirom na nacionalno pravo.

52 U Uredbi 2016/679 ne daju se nikakva pojašnjenja, već se iz postojećeg prava preuzimaju članak 2. točka (c) i članak 3. stavak 1. Direktive 95/46 (vidjeti članak 2. stavak 1. i članak 4. točku 6. Uredbe 2016/679).

53 Presuda od 20. svibnja 2003., Österreichischer Rundfunk i dr. (C-465/00, C-138/01 i C-139/01, EU:C:2003:294, t. 43.).

54 Koja ni u kojem slučaju ne isključuje postojanje sustava arhiviranja u smislu Direktive 95/46.

55 Vidjeti također točku 6. zahtjeva za prethodnu odluku.

59. Stoga valja utvrditi da članak 3. stavak 1. Direktive 95/46, u vezi s člankom 2. točkom (c) navedene direktive, treba tumačiti na način da skup osobnih podataka koje članovi vjerske zajednice ne prikupljanju automatizirano u sklopu aktivnosti kao što je ona o kojoj je riječ u glavnom postupku, prema utvrđenoj zemljopisnoj raspodjeli i radi pripreme kasnijih posjeta osoba s kojima su započeli duhovni dijalog, može sačinjavati sustav arhiviranja.

3. Treće i četvrto prethodno pitanje, razmotrena zajedno

60. Svojim trećim i četvrtim pitanjem, koje valja ispitati zajedno, sud koji je uputio zahtjev u biti traži od Suda da utvrdi treba li članak 2. točku (d) Direktive 95/46 tumačiti na način da se vjersku zajednicu koja organizira aktivnost propovijedanja u sklopu koje se prikupljaju osobni podaci, koji su dostupni samo propovjednicima, može smatrati „nadzornikom" u smislu navedene direktive. Za potrebe te iste radnje kvalifikacije, sud koji je uputio zahtjev također pita trebaju li postojati posebni akti koje donosi zajednica, kao što su pisane upute upućene članovima, ili može biti dovoljno da je navedena zajednica stvarno u mogućnosti upravljati aktivnošću svojih članova.

61. Prije početka analize želim navesti uvodnu napomenu. Tuženik u glavnom postupku u svojim je pisanim očitovanjima i u izlaganju pred Sudom porekao da je „nadzornik", u smislu Direktive 95/46, u pogledu podataka koje prikupljaju njegovi članovi te se na neki način uzrujao prilikom navođenja činjenice da njegovi članovi djeluju prema njegovim uputama, a ne kako bi odgovorili na božansku zapovijed. Međutim, ponavljam da se utvrđivanju primjenjivosti Direktive 95/46 na ovaj slučaj ne može, kao eventualnoj kvalifikaciji zajednice kao „nadzornika" u smislu te iste direktive, dodijeliti doseg koji prelazi ono što oni doista jesu, to jest pravne kvalifikacije. Iz sudske prakse Suda proizlazi da nadzornik, u smislu Direktive 95/46, „mora u okviru svojih odgovornosti, nadležnosti i mogućnosti osigurati da […] aktivnost [obrade podataka] zadovoljava uvjete iz Direktive 95/46 kako bi njome predviđena jamstva mogla razviti svoj puni učinak i kako bi se ostvarila učinkovita i potpuna zaštita osoba čiji se podaci obrađuju, osobito zaštita njihovog prava na privatnost"[56]. Stoga se radi o radnji pravne kvalifikacije, a ne samo o dovođenju u pitanje uloge zajednice ili izvornog temelja aktivnosti propovijedanja.

62. Sad kad je to pojašnjeno, prelazim na analizu.

63. U smislu članka 2. točke (d) Direktive 95/46 nadzornik znači „fizička ili pravna osoba, javno tijelo, agencija ili bilo koje drugo tijelo koje samo ili zajedno s drugima utvrđuje svrhu i načine obrade osobnih podataka […]". Iz sudske prakse Suda proizlazi da taj pojam treba definirati široko kako bi se ostvario cilj učinkovite i potpune zaštite koji se nastoji postići Direktivom 95/46[57] i s obzirom na odlučujuću ulogu nadzornika u sustavu koji je uspostavljen Direktivom 95/46[58].

64. Radna skupina iz članka 29. za zaštitu podataka (u daljnjem tekstu: radna skupina iz članka 29.)[59] smatra da se utvrđivanje nadzornika u smislu članka 2. točke (d) Direktive 95/46 „temelji […] na činjeničnoj analizi, a ne formalnoj"[60] i da se time „zapravo odgovara na pitanja ‚zašto' i ‚kako' u pogledu određenih aktivnosti obrade"[61].

56 Presuda od 13. svibnja 2014., Google Spain i Google (C-131/12, EU:C:2014:317, t. 38.)

57 Vidjeti presudu od 13. svibnja 2014., Google Spain i Google (C-131/12, EU:C:2014:317, t. 34.).

58 Vidjeti mišljenje nezavisnog odvjetnika Y. Bota u predmetu Wirtschaftsakademie Schleswig-Holstein (C-210/16, EU:C:2017:796, t. 44.).

59 Kao što na to ukazuje njezin naziv, radi se skupini za zaštitu pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka koja je uspostavljena na temelju članka 29. Direktive 95/46, čija su mišljenja isključivo savjetodavna (vidjeti članak 29. stavak 1. drugi podstavak navedene direktive).

60 Mišljenje 1/2010 o pojmovima „nadzornik" i „obrađivač" koje je radna skupina iz članka 29. donijela 16. veljače 2010. (00264/10/FR, WP 169, str. 1).

61 Mišljenje 1/2010 o pojmovima „nadzornik" i „obrađivač" koje je radna skupina iz članka 29. donijela 16. veljače 2010. (00264/10/FR, WP 169, str. 14).

65. Stoga valja istražiti određuje li zajednica svrhu i načine obrade podataka koje prikupljaju njezini članovi. U tu svrhu valja podsjetiti da iz teksta trećeg prethodnog pitanja proizlazi da zajednica „organizira" aktivnost u sklopu koje njezini članovi prikupljaju osobne podatke na način da raspodjeljuje područja djelovanja propovjednika, prati aktivnost navedenih propovjednika[62] i vodi evidenciju osoba koje ne žele da ih se posjećuje. Ti su elementi znakovi da zajednica centralizira aktivnost propovijedanja. U tim je okolnostima teško nastaviti tvrditi da su ta aktivnost i prikupljanje osobnih podataka koje se po potrebi uz nju obavlja isključivo osobne aktivnosti koje nemaju ništa sa zajednicom[63].

66. Prema mojem mišljenju, postoji dovoljan skup indicija, s obzirom na potrebu da se pojam „nadzornik" u smislu Direktive 95/46 široko tumači, da bi se smatralo da zajednica određuje svrhu obrade osobnih podataka koje prikupljaju članovi, a to je stalna potraga za brojčanim povećanjem sljedbenika putem veće učinkovitosti aktivnosti propovijedanja koja se ostvaruje optimalnom pripremom posjeta.

67. Što se tiče utvrđivanja načina od strane zajednice, čini mi se da je njega teško osporiti za razdoblje u kojem je navedena zajednica svojim članovima davala obrasce i vrlo konkretne upute za vođenje bilješki u člancima objavljenima u njezinu časopisu. Iako se čini da su se obrasci prestali upotrebljavati, ističem da su publikacije i dalje dostupne na internetu i da su se nakon datuma donošenja pobijane odluke iz glavnog postupka i dalje davale smjernice o vođenju bilješki[64].

68. U svakom slučaju, prethodno pitanje polazi od pretpostavke da ne postoje pisane upute. U svrhu utvrđivanja „nadzornika" u smislu Direktive 95/46, sklon sam smatrati, kao i finska, češka i talijanska vlada, da bi pretjerani formalizam omogućio lako zaobilaženje odredbi Direktive 95/46 i da se stoga valja osloniti na činjeničnu, a ne formalnu analizu kako bi se ocijenilo ima li zajednica stvarnu ulogu u određivanju ciljeva i načina obrade.

69. Takvo je tumačenje također potkrijepljeno tekstom članka 2. točke (d) Direktive 95/46 u kojem se ničim izravno ne upućuje na postojanje pisanih uputa. Čini se da je to također smisao koji toj odredbi daje radna skupina iz članka 29., prema čijem mišljenju činjenični utjecaj može biti dovoljan za utvrđivanje nadzornika obrade podataka[65].

70. Jasno je da utvrđenje postojanja činjeničnog utjecaja nije na Sudu, nego na sudu koji je uputio zahtjev. Međutim, korisno je da potonji sud ima na umu da pojam „nadzornika" u smislu Direktive 95/46 treba definirati široko. Iako sam upravo zaključio da se ne može zahtijevati postojanje pisanih naredbi kako se navedeni pojam ne bi vezao uz prestrogi formalizam, ocjenu postojanja faktičnog utjecaja treba donijeti u skladu sa standardima koji se razumno mogu provjeriti. U tom pogledu priznajem da me stajalište Komisije nije uvjerilo, prema kojem je na sudu koji je uputio zahtjev da provjeri smatraju li članovi zajednice da je nalog zajednice „dovoljno moralno obvezujući".

62 Iz zahtjeva za prethodnu odluku proizlazi da zajednica vodi evidencije u kojima su navedeni broj publikacija zajednice koje je određeni član podijelio i vrijeme koje je taj član posvetio aktivnosti propovijedanja.

63 Komisija je na raspravi pred Sudom tvrdila, a da joj tuženik u glavnom postupku nije proturječio, da je sudjelovanje u aktivnosti propovijedanja preduvjet za krštenje.

64 Iako je na sudu koji je uputio zahtjev da odluči o relevantnim činjenicama u ovom slučaju, brzo pretraživanje internetske stranice zajednice, koja je dostupna na brojnim jezicima, među kojima i finskom, i osobito arhive njezina časopisa, potvrđuje činjenicu da zajednica ne samo organizira aktivnost propovijedanja i za te potrebe daje savjete, nego i potiče vođenje bilješki tijekom navedene aktivnosti: vidjeti, na primjer, na stranici 3. broja časopisa „Le ministère du Royaume" („Naša služba za Kraljevstvo") iz siječnja 2014. odlomak pod naslovom „Arrose les graines de vérité" („Sjeme istine treba zalijevati") („Nemoj zaboraviti zabilježiti datum svakog posjeta, izdanja koja si ostavio, temu o kojoj ste razgovarali te biblijske retke koje si pročitao") (dostupno na francuskom jeziku sa stranice https://www.jw.org/fr/publications/le-ministere-du-royaume/i na finskom jeziku sa stranice https://www.jw.org/fi/julkaisut/valtakunnan-palveluksemme/).

65 Mišljenje 1/2010 o pojmovima „nadzornik" i „obrađivač" koje je radna skupina iz članka 29. donijela 16. veljače 2010. (00264/10/FR, WP 169, str. 9). Vidjeti u istom smislu mišljenje nezavisnog odvjetnika Y. Bota u predmetu Wirtschaftsakademie Schleswig-Holstein (C-210/16, EU:C:2017:796, t. 46.).

71. Što se tiče pitanja treba li nadzornik obrade podataka nužno imati pristup navedenim podacima, ponovno ističem da se takav zahtjev ne navodi u definiciji iz Direktive 95/46. To smatra i radna skupina iz članka 29., prema čijem mišljenju nemogućnost da se izravno ispune sve obveze koje ima nadzornik, kao što je pravo na pristup, ne isključuje mogućnost kvalifikacije kao nadzornika [66]. Upravo se za tu vrstu uređenja Direktivom 95/46 izričito predviđa da se odgovornost nadzornika može izvršavati zajednički [67]. Stoga se ovdje u potpunosti slažem sa stajalištem nezavisnog odvjetnika Y. Bota, prema kojem „tumačenje kojim se daje prednost postojanju ovlasti potpunog nadzora nad svim aspektima obrade može dovesti do ozbiljnih propusta u području zaštite osobnih podataka” [68].

72. Analizu ću stoga završiti pojašnjenjem da, u okviru glavnog postupka, eventualno utvrđenje odgovornosti zajednice ni u kojem pogledu ne isključuje istovremeno utvrđenje podijeljene odgovornosti članova te zajednice „[s obzirom na to da] ocjena te suodgovornosti mora slijediti ocjenu ‚jedinstvene' odgovornosti, primjenom konkretnog i praktičnog pristupa kako bi se odredilo utvrđuje li svrhu i osnovne elemente načinâ obrade više dionika. Sudjelovanje dionika u utvrđivanju svrhe i načina obrade u okviru suodgovornosti može imati više oblika i nije nužno jednako podijeljeno” [69]. Međutim, čini se da iz činjenica kako ih je Sudu iznio sud koji je uputio zahtjev proizlazi da članovi zajednice mogu konkretno utjecati na načine obrade (biranjem osoba koje će posjetiti, odlučivanjem o povoljnoj prilici za vođenje bilješki, biranjem oblika vođenja bilješki, određivanjem opsega prikupljenih podataka itd.).

73. S obzirom na prethodno navedeno, predlažem Sudu da odgovori da članak 2. točku (d) Direktive 95/46 treba tumačiti na način da se vjersku zajednicu koja organizira aktivnost propovijedanja u sklopu koje se prikupljaju osobni podaci može smatrati nadzornikom, unatoč činjenici da ona sama nema pristup osobnim podacima koje prikupe njezini članovi. U svrhu utvrđivanja „nadzornika” u smislu Direktive 95/46 ne zahtijeva se postojanje pisanih uputa, ali je potrebno utvrditi, po potrebi pomoću skupa indicija, da nadzornik može izvršavati faktični utjecaj na aktivnost prikupljanja i obrade osobnih podataka, što je na sudu koji je uputio zahtjev da provjeri.

IV. Zaključak

74. S obzirom na sva prethodna razmatranja, predlažem Sudu da na prethodna pitanja koja je postavio Korkein hallinto-oikeus (Vrhovni upravni sud, Finska) odgovori kako slijedi:

1. Aktivnost propovijedanja od vrata do vrata kao što je ona o kojoj je riječ u glavnom postupku nije obuhvaćena iznimkom koja je predviđena u članku 3. stavku 2. prvoj i drugoj alineji Direktive 95/46/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 24. listopada 1995. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom protoku takvih podataka.

2. Članak 3. stavak 1. Direktive 95/46, u vezi s člankom 2. točkom (c) navedene direktive, treba tumačiti na način da skup osobnih podataka koje članovi vjerske zajednice ne prikupljanju automatizirano u sklopu aktivnosti kao što je ona o kojoj je riječ u glavnom postupku, prema utvrđenoj zemljopisnoj raspodjeli i radi pripreme kasnijih posjeta osoba s kojima su započeli duhovni dijalog, može sačinjavati sustav arhiviranja.

66 Mišljenje 1/2010 o pojmovima „nadzornik” i „obrađivač” koje je radna skupina iz članka 29. donijela 16. veljače 2010. (00264/10/FR, WP 169, str. 23).

67 Vidjeti mišljenje 1/2010 o pojmovima „nadzornik” i „obrađivač” koje je radna skupina iz članka 29. donijela 16. veljače 2010. (00264/10/FR, WP 169, str. 23).

68 Mišljenje nezavisnog odvjetnika Y. Bota u predmetu Wirtschaftsakademie Schleswig-Holstein (C-210/16, EU:C:2017:796, t. 62.).

69 Mišljenje 1/2010 o pojmovima „nadzornik” i „obrađivač” koje je radna skupina iz članka 29. donijela 16. veljače 2010. (00264/10/FR, WP 169, str. 35).

3. Članak 2. točku (d) Direktive 95/46 treba tumačiti na način da se vjersku zajednicu koja organizira aktivnost propovijedanja u sklopu koje se prikupljaju osobni podaci može smatrati nadzornikom, unatoč činjenici da ona sama nema pristup osobnim podacima koje prikupe njezini članovi. U svrhu utvrđivanja ‚nadzornika, u smislu Direktive 95/46 ne zahtijeva se postojanje pisanih uputa, ali je potrebno utvrditi, po potrebi pomoću skupa indicija, da nadzornik može izvršavati faktični utjecaj na aktivnost prikupljanja i obrade osobnih podataka, što je na sudu koji je uputio zahtjev da provjeri.